

Alternativet: Hjemløse- og udsatteudspil

Intro: Ret til et hjem og støtte

Social bæredygtighed er en rød tråd i Alternativets politik, der handler både om social og økonomisk lighed, men i høj grad også om ligestilling. Vi vil skabe et dynamisk og engagerende samfund, hvor alle har mulighed for et individuelt liv, som en del af fællesskabet, og hvor alle kan bidrage. Vi ønsker et samfund med social og sundhedsmæssig lighed og retfærdighed.

Mennesker bliver hjemløse og udsatte af mange forskellige årsager: Hårde økonomiske og sociale reformer, en socialt skæv boligpolitik, voksende ulighed, ensomhed, psykiske problemer og misbrug. I dag har vi mere end 767 hjemløse borgere i Aarhus og antallet af unge hjemløse er steget med 296% fra 2009 til 2017. I dag er der omkring 395 unge hjem- og boligløse under 30 år. Det er et alvorligt tegn på, at der er meget vi kan og skal gøre bedre. Derfor fremlægger vi en ambitiøs og langsigtet plan for at forbedre vilkår for hjemløse og udsatte:

1. Basisydelse uden modkrav i stedet for kontanthjælp

Alternativet nationalt og lokalt ønsker at forenkle det nuværende social- og beskæftigelsessystem. Alternativet Aarhus er klar til et lokalt forsøg med basisydelse uden modkrav i stedet for kontanthjælp. Forsøget skal dimensioneres og fokuseres således, at der bliver udviklet valid viden og erfaring, som kan bidrage til en større omstilling på nationalt og lokalt plan. I forsøget skal indgå medarbejdere, der engagerer sig med personlig og faglig interesse for de mennesker, som er omfattet. Borgerne skal opleve en relevant og fair mulighed for rådgivning og sparring. Det skal give hjemløse og udsatte en bedre mulighed for at finde ro i deres liv og overskud til at forbedre deres vilkår, uden at skulle leve op til krav og kontrol hos kommunen.

2. Multikompetencehuse: Lokale borgerkontorer med gennemgående socialrådgivere

Alternativet i Aarhus vil gøre op med ideen om, at der er fordele ved centralisering og stordrift. Vi vil oprette lokale Borgerkontorer (Multikompetencehuse). Her skal sammensættes fagteams af medarbejdere, som flyttes ud fra de centrale centre. Opgaverne flytter også med ud lokalt. Når et menneske henvender sig til Borgerkontoret om støtte, bliver han eller hun tilknyttet et team, hvorfra en socialrådgiver bliver den gennemgående person i hele forløbet. Fagteamet bliver friholdt fra en mængde registrering og effektmåling. Der skal bruges mindre tid ved computeren og mere tid sammen med de mennesker som kommer for at søge støtte.

Multikompetencehuse skal først ske som et forsøgsprojekt for et eller to lokalområder i kommunen. Ideelt skal der udvælges en bydel i Aarhus og et lokalområde i oplandet. Der skal udarbejdes projektplan og opstilles et design, som opsamler viden og erfaring gennem en forsøgsperiode på 3-5 år. I projektplanen skal også indgå brug af digitale systemer og nye modeller for aktiv borgerinddragelse. Et integreret samarbejde med lokale frivillige, og samspil med lokalt kultur- og erhvervs- liv skal overvejes.

Det vil skabe mere trygge og lokale rammer, der hvor de udsatte er og de oplever også at få en fast sagsbehandler og team, der kender deres sag.

3. Mentorhus

Som tager imod borgere, som har brug for støtte i overgangen fra indlæggelse eller dagbehandling til et selvstændigt liv i egen bolig. I Mentorhuset får borgeren tilbud om følgeskab fra en borger som tidligere var syg (en peer dvs. ligestillet), fra en frivillig borger eller en professionel medarbejder. Mentorhuset organiserer det ønskede følgeskab. Mentorhuset er et samarbejde mellem Aarhus Kommune og en frivillig organisation fx Gallo. Der er tale om et partnerskab. Det vil hjælpe med at forebygge hjemløshed, ved at gøre det nemmere for psykisk sårbare at klare sig i overgangsfasen.

4. Udsatte ombudsmand

En uafhængig instans, dvs. person som bl.a. kan hjælpe de borgere, som føler sig uretfærdig behandlet og som oplever udenforskab. Ombudsmanden bistår borgeren, og kan medvirke til forbedring af forvaltning. Udsatte ombudsmanden kan undersøge forhold af egen drift.

5. Hjemløsepensionater i nybyggeri

Ved større byggeri skal vi beslutte et socialt ansvar (evt. lovgive). Det betyder at en vis % del af byggesummen afsættes til etablering af et mindre pensionat, som bliver integreret i byggeriet. Pensionatet skal have værelser med bad, et fælles spiserum og køkken. Stedets mål er at give "tryghed og ro med kost og logi". Kapacitet 8 – 12 personer og 2 værter. En tværmagistrats opgave (Teknik og Miljø/ Sociale Forhold og Beskæftigelse). En social vicevært kan være tilknyttet. Det vil give udsatte en fleksibel boligform med trygge rammer, socialt samvær og rutine i hverdagen, der er med til at sikre dem tag over hovedet. Det kan også fungere som et skridt til at komme i egen bolig.

6. Fremskudt indsats – housing first

Socialrådgivere skal møde de udsatte dér, hvor de er. Vi så gerne en fremskudt indsats, som kan være en selvstændig institution med driftsaftale med kommune, der specifikt skal hjælpe hjemløse med at finde bolig (housing first). De skal hjælpe med at fastholde borgerne i bolig med intensiv bostøtte og hjælpe borgeren med at blive integreret i samfundet igen efter endt hjemløshed.

7. Efterværn – støtteperson til praktisk hjælp

Der er brug for et langt bedre og bredere efterværn for udsatte. Et efterværn skal tage sig af de udsatte, når de stopper et misbrug, efter endt hjemløshed eller kommer ud af en anden indsats. Et efterværn er en person, der bl.a. hjælper med at betale regninger, tjekke post, skabe netværk, bruge fritids- og foreningslivet eller handle ind. Det er vigtigt, at de udsatte hjælpes til at blive "integreret" i samfundet, hvilket tit kan være svært, uoverskueligt eller skræmmende. Udsatte har brug for hjælp til helt almindelig ting, som de har været fraskåret fra pga. deres situation. Det kan også være et peer to peer tilbud med fra personer, der har prøvet det selv. At være en støtteperson kræver et minimum af uddannelse og viden om området, så vi sikrer de udsatte et kompetent efterværn. Det skal samtidig ske i tæt samarbejde med kommunen.

8. Forværn – hjælp inden katastrofen

Man skal kunne søge kommunen om praktisk hjælp, inden man bliver hjemløs. Nogle udsatte og unge risikerer at blive hjemløse, fordi de ikke kan overskue samfundets kompleksitet eller deres eget liv. Det skal være sådan, at hvis man føler, at man har mistet overblikket, skal man kunne bede kommunen om hjælp. Det er også langt billigere for kommunen, at beholde folk i egen bolig, end at få hjemløse i bolig igen. Det kan være en hotline eller anden nem indgang – som også kan være anonym for at skabe en tryk dialog med kommunen.

Forværn er forebyggelse og det handler også om at gribe ind meget tidligere. Anbragte børn er en udsat gruppe i forhold til hjemløshed. Der er en svær overgang, når unge bliver 18 år og pludselig skal stå på egen hånd. Det kræver et styrket samarbejde og klare linjer mellem Magistraten for Børn og Unge og Social- og beskæftigelsesforvaltning.

9. Flere skæve boliger med social vicevært

Kommunen skal tilbyde skæve boliger, der er tilpasset udsattes behov. Der skal være mulighed for sagsbehandling samme sted. Der skal være mulighed for, at man kan sove udenfor, fordi det skaber en tryghed for mange, der har levet på gaden i mange år. Der skal være plads til hunde og dyr. Der skal ansættes en social vicevært, der hjælper med det praktiske både med lejligheden og det personlige.

Boligerne kan være kombinationsboliger, hvor der fx er 20 boenheder for udsatte og 20 for ikke-udsatte. Alle skal anvises af kommunen, så vi sikrer, at der er god balance af beboere. Det skal skabe gode relationer og netværk mellem udsatte og ikke-udsatte.

10. Plejehjem for udsatte

Inden for rammerne af servicelovens §108 om længerevarende botilbud, skal kommunen oprette alternative skæve plejehjem for udsatte med sygehjælp, der har brug for pleje. Fx en misbruger lever i dag længere i modsætning til tidligere (heldigvis), og det kræver særlige rammer for pleje, både pga. af personens situation og ikke mindst formentlig den unge alder i forhold til et typisk plejehjem. En 45-årig udsat kan typisk have samme sygdomme som 85-årig. Der er formentlig tale om et overskueligt antal pladser mellem 15 og 30. Der skal være plads til hunde og dyr.

11. Bovogne som midlertidige boliger

I dag får studerende tilbudt bovogne, som midlertidige boliger. Den ordning skal udvides til hjemløse. Det vil kunne være inden for servicelovens §110 om botilbud, hvor fx herberger også ligger. Det vil give en statsrefusion på halvdelen af udgiften. Det vil være en fantastisk midlertidig løsning, som kan hjælpe den udsatte med at få et hjem og samtidig gøre sig mentalt klar til en permanent bolig.

I det hele taget er der brug for flere midlertidige boformer (§107) til unge. Med socialpædagogiske støtte særligt til de udsatte og dem, der ikke har de nødvendige færdigheder med hjemme fra. Der kan tilknyttes behandling af misbrug og psykiatrisk behandling ind i tilbuddet.

12. Bevilling misbrugsbehandling, døgnbehandling og gadesygeplejersker

Gadeteamet med flere gadesygeplejersker og bevillinger til misbrugsbehandling. Nemmere adgang til døgnbehandling.

13. Småjobs

Giv udsatte mulighed for at arbejde med småjobs og tjene penge til lave timepris uden det trækkes i kontanthjælpen. Der skal være en banalitetsgrænse for, hvad man må tjene. Det skal give udsatte mulighed for at komme i gang og skabe tillid til arbejdsmarkedet og motivation.

14. Gadepsykolog

Over halvdelen af de hjemløse i Danmark lider af en eller flere psykiske sygdomme. Lange ventetider, behovet for visitation og krav om egenbetaling, afholder desværre mange hjemløse fra at søge og få hjælp. I Region Hovedstaden har man gode erfaringer med et Psykiatrisk Gadeplansteam, men der er behov for en langt større indsats både i hovedstaden og øvrige dele af landet. Derfor vil Alternativet styrke den specialiserede og lettilgængelige gadepsykologisk indsats.

15. Fri terapeutisk behandling

Mange udsatte og hjemløse har ondt i psyken, enten som psykisk sårbare eller psykisk syge. Et misbrug dækker også typisk over en selvmedicinering. Vi skal målrettet indtænke terapi som behandlingsform og metode til at hjælpe udsatte med at forstå dem selv, og hvad der er på spil i deres liv. Det er de færreste udsatte, der får tilbud psykologi- eller terapeutisk hjælp. Alle udsatte skal tilbydes et samtaleforløb med en godkendt terapeut.

16. Følelshåndtering på skoleskemaet – livsmestring

Nogle unge risikerer at blive sofasurfere eller boligløse, fordi de ikke er klædt godt nok på til at håndtere deres følelser eller deres praktiske liv. Der er eksempler på, at unge er blevet smidt på gaden, fordi de ikke mestrede at tjekke deres NemID med huslejeopkrævningen. Derfor skal vi indføre en form for "livsmestring" på skoleskemaet. Hvordan lever man i dag som menneske i et moderne informationssamfund, der bliver mere og mere digitalt og komplekst? Det skal de unge kunne finde svar på i vores uddannelsessystem.

17. Psykiatrien (Region) og misbrugsbehandling (kommune) SKAL arbejde sammen

Alt for mange bliver kastebold mellem Region Midtjylland og Aarhus Kommune. Tit er det umuligt at komme i psykiatri-behandling, fordi man skal være stoffri. Og tit er det umuligt at komme i misbrugsbehandling, fordi du skal være udenfor psykiatrien. En udsat skal have hjælp uanset om vedkommende er stofmisbruger eller psykisk sårbar. Derfor skal der faciliteres et møde mellem psykiatrien og misbrugsbehandling, der skal forbedre samarbejdet mellem region og kommune, så de udsatte ikke tabes i bureaukrati og urealistiske regler.

FAKTA om hjemløshed i Aarhus

Den kraftige stigning i antallet af hjemløse i Aarhus, der har kunnet observeres over de senere kortlægninger, er fortsat med 2017-kortlægningen, hvor antallet er steget yderligere fra **668** i 2015 til **767** personer i 2017. I 2009 blev der registreret **466** hjemløse borgere i Aarhus, og udviklingen svarer til en samlet stigning på **65** pct. mellem 2009 og 2017. Procentvis stigning fra 2015-17 på 15 pct.

Hvor mange unge hjemløse i Aarhus?

- I gruppen 17 år eller derunder findes 2 % af de hjemløse. (Omkring 15 personer)
- I gruppen 18-24 år findes 27 % af de hjemløse. (Omkring 205 personer)
- I gruppen 25-29 år findes 23 % af de hjemløse. (omkring 175 personer)
- Samlet set er det over 50 % af de hjemløse som er unge, alt efter hvor man sætter grænsen.
- I alt er det omkring 395 personer i disse aldersgrupper.
- I kategorien 18-24 år er der sket en procentvis ændring på 294 % fra 2009 til 2017.

I landets næststørste by er der sket en kraftig stigning i hjemløsheden hen over den periode, hvor kortlægningerne er gennemført. Denne tendens er fortsat ved den seneste kortlægning med en stigning fra 668 personer i 2015 til 767 personer i 2017. Den største gruppe er dem, der overnatter hos familie og venner, hvor der er sket en fortsat stigning til 327 personer i 2017. Her skal det tages i betragtning, at en forholdsvis høj andel af de hjemløse i Aarhus er unge, og at de hjemløse unge i højere grad overnatter hos familie og venner end de øvrige aldersgrupper.

Antallet af gadesovere i Aarhus har ligget ret stabilt hen over perioden, og der er i den seneste tælling opgjort 66 gadesovere i uge 6, 2017. Den kraftige stigning i hjemløsheden i Aarhus må antages i høj grad at hænge sammen med forandringer i boligsituationen i byen, hvor et stigende befolkningstal er med til at sætte boligmarkedet under pres, og hvor boligsituationen efterhånden har større lighed med situationen i hovedstadsområdet end med de øvrige større byer.

- Fra tabel 8.4 (s. 83):

Arsager til hjemløshed	Aarhus
Psykisk sygdom*	47
Stofmisbrug*	23
Alkoholmisbrug*	15
Fysisk/somatisk sygdom	4
Skilsmisse*	10
Økonomiske vanskeligheder*	20
Gæld til det offentlige	6
Gæld til private*	6
Løsladt fra fængsel	6
Udskrevet fra hospital	2
Udsættelse af bolig*	13
Mangel på egnet bolig e.l. botilbud*	21
Kunne ikke længere bo hos familie/venner*	18
Nervøsit ved at bo alene*	7
Ludomani	1
I alt, antal	675

- I forbindelse med tabellen skal man være opmærksom på at det godt kan være en kombination af flere ting, som gør at man bliver hjemløs. Fx kan psykisk sygdom, stofmisbrug og boligmangel tilsammen gøre det svært at finde et hjem.
 - Det er nærmere beskrevet i afsnit 8.1: Samspil mellem individuelle og samfundsmæssige faktorer.
- Derudover er det også vigtigt at være opmærksom på at det ikke er alle hjemløse som har svaret på spørgsmålene, inden man tager alle procenttallene for de forskellige faktorer, for givet.

*Kilde: VIVE – Viden til Velfærd. Det Nationale Forsknings- og Analysecenter for Velfærd
 Publikation: Hjemløshed i Danmark 2017. National kortlægning*